

רשות ההגבלים העסקיים

החלטה לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988

בדבר מתן פטור מאישור הסדר כובל

לשכת מכוני התערוכות - הסדר בין מכוני התערוכות אמבר, מילובר,

צמח, תדמיר, אסם הגליל וכפר יהושע

1. פתח דבר

בפניי בקשה למתן פטור לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988, להסדר שבין מכוני תערוכות שונים השותפים בלשכת מכוני התערוכות אשר מבצעת מחקר ופיתוח בתחום התערוכות וכן השתלמויות מקצועיות לעובדי מכוני התערוכות.

לאחר שבחנתי את ההסדר על כבילותיו, כמו גם את השפעתם האפשרית על התחרות בשוק הרלוונטי, ולאחר שנועצתי בוועדה לפטורים ולמיזוגים, שוכנעתי כי עיקרו של ההסדר אינו בהפחתת התחרות או במניעתה, כי אין בו כבילות שאינן נחוצות למימוש עיקרו וכי אין ההסדר פוגע פגיעה של ממש בתחרות בשוק. מטעמים אלו ראוי ההסדר לפטור לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 (להלן: "**חוק ההגבלים העסקיים**") בכפוף לשורה של תנאים שיפורטו להלן, בשל הנימוקים שיפורטו להלן.

2. הרקע להסדר והצדדים לו

לשכת מכוני התערוכות (להלן: "**לשכת המכונים**") הינה שותפות בבעלות מכוני התערוכות אמבר - מכון לתערוכות - אגודה שיתופית חקלאית מרכזית בע"מ (להלן: "**אמבר**"), מילובר מכון מרכזי לתערוכות בע"מ (להלן: "**מילובר**"), צמח - מכון לתערוכות - אגודה שיתופית חקלאית בע"מ (להלן: "**צמח**"), קבוצת תדמיר ניהול והפעלה (2006) בע"מ (להלן: "**תדמיר**"), אסם הגליל אגודה שיתופית בע"מ (להלן: "**אסם הגליל**") ומכון תערוכות כפר יהושע (להלן: "**כפר יהושע**"); כולם יחד, להלן: "**מכוני התערוכות חברי הלשכה**"). מכוני התערוכות עוסקים בייצור ושיווק תערוכות מזון להזנת לבעלי חיים. מגוון התערוכות מיועד להזנת בקר, צאן, הודים, דגים ועוד.

לשכת המכונים מבצעת מחקר ופיתוח בתחום התערוכות וכן השתלמויות לעובדים של מכוני התערוכות. הלשכה מארגנת ומממנת מחקר ופיתוח בתחום התערוכות. עובדיהם של מכוני התערוכות חברי הלשכה, מנהלים ותזונאים, משמשים בתפקידים שונים בלשכת המכונים ואין ללשכה צוות עובדים משלה. המנהלים נוהגים להתכנס אחת לרבעון במסגרת "פורום המנהלים" במסגרתו מתקבלות החלטות מנהליות בענייני הלשכה, כגון קביעת התקציב ואישור דו"חות כספיים. התזונאים נפגשים מדי חודש במסגרת "פורום התזונאים" אשר אחראי על תכנון עבודות המחקר, פיקוח עליהן וניתוח תוצאותיהן.

רשות ההגבלים העסקיים

לשכת המכונים מבצעת ניסויים אצל מגדלים שונים הקשורים למכוני התערובת, כאשר לרוב כל מכון אחראי על ניסיונות בענף מסוים (כך למשל, אחד המכונים אחראי על ניסויים בענף הרבייה, מכונים אחרים על ענף הבקר, אחרים על ענף הפטם וכו'). המכונים מבצעים את הניסויים באותם ענפים לאורך השנים.

בין לשכת המכונים לבין המכונים החברים בה מועבר מידע מקצועי ביחס לניסיונות ותוצאותיהם. כמו כן, לשכת המכונים מארגנת השתלמויות מקצועיות לעובדים אחת לחודש, כאשר כל מכון שולח מי מעובדיו להשתתף בהשתלמות.

יצוין כי ההסדר קיבל בעבר פטור מהממונה, בכפוף לתנאים בשנת 2002 ובשנת 2006.

3. ההסדר הכובל והשפעתו על התחרות

לשכת המכונים מהווה הסדר כובל בשל מבנה הבעלות שלה, אשר יוצר "שולחן משותף" בין מתחרים. ההסדר מעלה שני חששות תחרותיים עיקריים.

1. שולחן משותף – במסגרת הלשכה נפגשים הן המנהלים והן התזונאים של מכוני התערובת השונים, המתחרים זה בזה בייצור תערובות. מתעורר החשש כי מפגשים אלו יובילו ל"זליגה" והחלפה של מידע מסחרי בין המכונים ולתיאום ביניהם.

בנוסף, לשכת המכונים מחליטה מה יהיה סך התקציב לניסויים שייערכו במסגרת הלשכה, קובעת מי מבין המכונים יבצע כל ניסוי, ומחלקת את עלות ההשתתפות בהשתלמויות לעובדים בין המכונים חברי השלכה. בהתאם להסכם השותפות מיום 1.7.1997, הבסיס לחלוקת תקציב השותפות בין מכוני התערובת, נקבע בהתאם לאחוז המכירות של כל מכון בכל ענף, מסך כל המכירות של מכוני התערובת חברי השותפות. לצורך כל אלה, מקבלת הלשכה מידע מכל מכון תערובת החבר בה, אודותיו. העברת מידע זו, בין מתחרים, עלולה לשמש פלטפורמה לתיאום בין המכונים.

2. צינון התחרות בתחום הניסויים – מכוני התערובת מתחרים ביניהם, בין היתר, על איכות התערובות. ההסדר מעלה חשש כי הניסויים המשותפים יובילו לצינון תמריצי המכונים לשפר את איכות התערובות שלהם באופן עצמאי, וכן לצינון תמריציהם להציע ללקוחות תערובות איכותיות יותר במחיר נמוך.

בענייננו, שוכנעתי כי בכפוף לתנאים המפורטים מיד, החששות האמורים מופגים.

מטרתה של לשכת המכונים הינה שיתוף פעולה לשם מחקר ופיתוח, המתבטא בשיתוף פעולה פיננסי, שיתוף פעולה מבחינת ידע והפריה הדדית בקרב התזונאים, וכן שיפור ועדכון לידע המקצועי של עובדי המכונים באמצעות השתלמויות מקצועיות.

רשות ההגבלים העסקיים

בשיתוף פעולה לשם מחקר ופיתוח עשויות להיות טמונות תועלות מעצם איחוד המשאבים - הון, מומחיות וכוח אדם, לשיפור טיב המוצר המוצע לצרכן, תוך הפחתת עלויות לצדדים. כידוע, שיפור איכותו של מוצר היא אחת מן הדרכים שבהם יכולה תחרות לבוא לידי ביטוי. גישה זו אף עומדת ביסוד כללי ההגבלים העסקיים (פטור סוג להסכמים לביצוע מחקר ופיתוח), תשס"ו-2006.

מהנתונים שנמסרו לרשות ההגבלים העסקיים עולה כי מכוני התערובת מפיקים ידע מן הניסויים הנעשים בלשכת המכונים וכי המימון המשותף של המחקר והפיתוח במסגרת הלשכה אכן משיג יעילות בניסויים. הניסויים בלשכה מסייעים למכוני התערובת החברים בלשכה לחסוך בעלויות בעת הטמעה של חומרים שונים לתוך התערובות ובכך להוזיל את עלות התערובות.

מעבר לכך, נראה כי הלשכה מעשירה את הידע המקצועי של התזונאים באמצעות "פורום התזונאים" שבו משתפים התזונאים האחד את השני בניסויים שבוצעו בלשכה, וכן באמצעות הרצאות מומחים בתחום. משיחות שנערכו עם תזונאים, עולה כי השיח עם תזונאים אחרים בלשכה הינו חיוני לשיפור המקצועיות של התזונאים. אמנם, דומה כי מבחינה פיננסית המכונים היו יכולים לשלוח את התזונאים להשתלמויות גם ללא לשכת המכונים, אולם ביצוע ההשתלמויות לעובדים באמצעות הלשכה מאפשר למכונים חסכון בעלויות.

לאור זאת, נראה כי היתרונות הגלומים בלשכה עיקרם בשיתוף הפעולה הפיננסי במחקר ופיתוח, שיתוף הפעולה בידע בקרב התזונאים תוך חסכון בעלויות, וכן עדכון הידע המקצועי של עובדי המכונים באמצעות השתלמויות לעובדים תוך חסכון בעלויות.

אשר לחשש מפני העברת מידע בין המכונים, בפטורים הקודמים הוטל תנאי לפיו הגורם היחיד שייחשף למידע בדבר כמויות תערובת הנמכרות על ידי חברי לשכת המכונים, לצורך בירור חלקי השתתפותם בהוצאות השלכה, יהיה רואה חשבון, מנהל חשבונות או החשב של לשכת המכונים, אשר לא יהיה עובד או נושא משרה באף אחד ממכוני התערובת החברים בלשכה. אני סבור כי בנסיבות העניין, התנאי האמור (כמפורט מטה) יפיג את החשש בדבר העברת המידע בין מכוני התערובת.

מעבר לכך, על מנת להפיג את החשש המתעורר מעצם קיומו של שולחן משותף בין מתחרים, הוטל בפטור הקודם תנאי לפיו כל אדם המשמש נציג בלשכת המכונים מטעם מכון תערובת יחתום על כתב התחייבות, לפיו קרא את תנאי הפטור, הבינם, והובהר לו כי הפרתם מהווה עבירה פלילית. כמו כן, נקבע תנאי כי ייערכו פרוטוקולים שמייים מפורטים של ישיבות "פורום המנהלים" ו"פורום התזונאים", אשר יישמרו בלשכה. אני סבור כי גם תנאי זה הכרחי בנסיבות העניין.

מהנתונים שנמסרו לרשות עולה כי החשש מפני צינון התחרות בתחום הניסויים כתוצאה מההסדר מופג, לאור זאת שכל המכונים (מלבד אחד) מבצעים דבר שבשגרה ניסויים גם באופן עצמאי, שלא דרך הלשכה. משיחות שנערכו ברשות עם תזונאים החברים בלשכת המכונים, עולה כי הניסויים המבוצעים בלשכה הם בנושאים כלליים יותר, וכי כל מכון מיישם בצורה שונה את המסקנות מהניסויים השונים. כמו כן, התזונאים העידו כי במרבית המקרים הניסויים המבוצעים במסגרת הלשכה עוסקים בעיקר במינון האופטימאלי של חומרים המוכרים כבר למכונים השונים

רשות ההגבלים העסקיים

(ולא בחומרים חדשים), כך שגם מכון שאינו חבר בלשכה מבצע בדיקות כאלה בעצמו, רק בעלויות גבוהות יותר. לעומת זאת, ניסויים אשר בהם מעורבים חומרים חדשים או פיתוחים שונים שאינם ידועים לכלל המכונים, נעשים לרוב שלא במסגרת הלשכה. בכל אלה יש כדי לצנן את הפגיעה התחרותית הפוטנציאלית משיתוף הפעולה במסגרת הלשכה.

זאת ועוד, היקף שיתוף הפעולה במסגרת הלשכה בהשוואה לגודלו של השוק הנו שולי ביותר, וזאת הן בהיבט של פעילות המחקר והפיתוח הקיימת אצל השחקנים השונים בשוק והן מבחינת ההשקעה הכספית בפעילות הלשכה.

לאור האמור, ובכפוף לתנאים שיפורטו מיד, לא מצאתי שיש בהתחייבויות הפרטים והחברות מושא החלטה זו בכדי להגביל את התחרות בחלק ניכר של שוק המושפע מן ההסדר, ואני סבור כי עיקרו של ההסדר הכובל אינו בהפחתת התחרות או במניעתה, וכי אין בו כבילות שאינן נחוצות למימוש עיקרו. משכך, נחה דעתי כי אין מניעה ממתן הפטור כמבוקש, בכפוף לתנאים כמפורט מיד.

4. סוף דבר

לאחר שנועצתי בוועדה לפטורים ומיזוגים, ראיתי לנכון להשתמש בסמכות הנתונה לי בסעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים ולהעניק את הפטור המבוקש, בכפוף לתנאים הבאים:

1. מידע בדבר כמויות תערובת הנמכרות על ידי חברי לשכת המכונים, הדרוש לצורך בירור חלקי השתתפותם בהוצאות לשכת המכונים, יועבר על ידי המכונים החברים בלשכת המכונים אך ורק לידי של רואה חשבון, מנהל חשבונות או חשב של לשכת המכונים (להלן: "רואה החשבון");
2. רואה החשבון לא יעבוד, במישרין או בעקיפין, עבור אף אחד ממכוני התערובת החברים בלשכת המכונים או בגוף הקשור אליהם (לרבות בשוברי בר) ולא יספק להם שירותים, והוא לא יהיה עובד או קרוב של אדם כאמור או של אדם שהוא נושא משרה באיזה מן המכונים.
3. עובר לקבלת המידע בדבר כמויות תערובת הנמכרות על ידי חברי לשכת המכונים, יחתום רואה החשבון על כתב סודיות על פיו הוא מתחייב לשמור את המידע שהועבר לו בסודיות מוחלטת ולא להעבירו למתחריו של המכון מוסר המידע. לעניין זה, "מתחרים" – ישירים או עקיפים, בפועל או בכוח.
4. רואה החשבון יחשב את סך כל גובה ההשתתפות בהוצאות הנדרש מכל חבר בלשכת המכונים ויודיע לכל חבר על גובה השתתפותו כאמור, מבלי ליידע את החבר בדבר אופן החישוב לפי פילוח לענפים או בדבר המידע שנמסר לו לפי סעיף 1 לעיל.

רשות ההגבלים העסקיים

5. לא יועבר מידע בין מכוני התערובת החברים בלשכת המכונים בדבר כמויות התערובת אשר נמכרו על ידם, או בדבר המחירים בהם נמכרת התערובת על ידם ;
  6. החברות בלשכת מכוני התערובת תהיה פתוחה בפני כל מכון תערובת, בכפוף להשתתפותו במימון פעילות לשכת המכונים על פי אותו תחשיב המשמש את ששת מכוני התערובת כיום, ובלבד שישלם דמי חבר מינימליים בסך 10,000 ₪ לשנה. לשכת המכונים תהיה רשאית לחייב כל חבר חדש כאמור שלא למכור או להעביר לצד שלישי כלשהו את עבודות המחקר והפיתוח אשר נעשו בלשכת המכונים או את המידע שנצבר בעקבות מחקר ופיתוח כאמור.
  7. על אף האמור בסעיף 16.2 להסכם השותפות שבין ששת מכוני התערובת מיום 1.7.97, לשכת המכונים לא תוכל להפסיק חברותו בה של חבר כלשהו באופן שרירותי וכל עוד הוא עמד בכל התחייבויותיו כלפי לשכת המכונים.
  8. כל מכון החבר בלשכת המכונים לא יהיה מנוע מלבצע מחקר או פיתוח בעצמו, שלא באמצעות הלשכה.
  9. כל אדם המשמש נציג בלשכת המכונים מטעם מכון תערובת יחתום על כתב התחייבות לפיו קרא את התנאים, הבינם והובהר לו שהפרתם – עבירה פלילית.
  10. המשתתפים בפגישות "פורום המנהלים" ו"פורום התזונאים", כהגדרתם בהחלטה זו, יערכו פרוטוקולים שמייים מפורטים של ישיבותיהם. פרוטוקולים אלה יישמרו אצל לשכת המכונים ויועמדו לעיון הממונה על ההגבלים העסקיים אם וכאשר יבקשו הצדדים להסדר לשוב ולחדש את הפטור להסדר ביניהם.
  11. כינוסי "פורום התזונאים", או כל פעילות אחרת של פורום זה, או פעילות שהוא מעורב בה, לא ייעשו בחצריו של מי מבין מכוני התערובת חברי הלשכה.
  12. "פורום המנהלים" יתכנס לכל היותר אחת לשנה.
- לאור ספק שהתעורר בדבר קיומם המלא של כל תנאי הפטור משנת 2006, ובאופן מיוחד – קיומו של תנאי 10 לפטור הקודם, פטור זה ניתן לתקופה של שנה אחת בלבד מהיום. ככל שתבקש הלשכה להאריכו מעבר לכך יהא עליה לפנות אליו בבקשת פטור מתאימה תקופה סבירה קודם לפקיעתו, והבקשה תיבחן לגופה, תוך מתן דגש על בחינת קיומם המלא של התנאים המצוינים לעיל.
- תנאי 11 לעיל נוסף על התנאים שניתנו בפטור הקודם, לאחר שעלה כי חלק מפגישות "פורום התזונאים" נערכות אצל המכונים השונים חברי הלשכה, ובתוך כך עלולים המכונים להיחשף להיבטים שונים של פעילות מתחריהם שיש בהם כדי להעצים את החששות התחרותיים שיוצר שיתוף הפעולה. במטרה למנוע חששות אלה, נוסף התנאי האמור, האוסר על כל פעילות של פורום התזונאים בשטחם של מי ממכוני התערובת החברים בלשכה.

רשות ההגבלים העסקיים

תנאי 12 לעיל נוסף על התנאים שניתנו בפטור הקודם אף הוא, על מנת לצמצם את החששות התחרותיים הנובעים מקיומם של מפגשים משותפים למנהלי מכוני התערוכת החברים בלשכה. בהתאם לסעיף 15(א) לחוק ההגבלים העסקיים נתונה החלטתי זו לערר בפני אב בית הדין להגבלים עסקיים על ידי איגוד עסקי, ארגון צרכנים או כל אדם העלול להיפגע מההסדר הכובל בגינו ניתן הפטור.

פרופ' דיויד גילה
הממונה על הגבלים עסקיים

ירושלים, כ"ב אלול, תשע"א
21 בספטמבר, 2011